

Entrevista de BERRIA amb Josu Urrutikoetxea (País Basc),
14.12.2020, París

versio català

Josu Urrutikoetxea: “Negociar la pau és un delicte terrorista? No té gens de sentit”

Entrevista al representant d'ETA en les dues últimes
taules de diàleg del conflicte basc

Enekoitz Esnaola / BERRIA (Paris)

16.12.2020, *Vilaweb.cat*

<https://www.vilaweb.cat/noticies/entrevista-josu-temera-urrutikoetxea-negociar-pau-delicte-terrorista/>

D'ençà de final de juliol, **Josu Urrutikoetxea** (Ugao, Biscaia, 1950) té la llibertat condicional i viu a París. Ha estat el representant d'ETA en les dues últimes taules de diàleg del conflicte basc i serà jutjat a la capital francesa per aquests fets: Madrid vol fer-lo tornar. L'ex-pres diu que treballa per la pau i per trobar una solució del conflicte. L'entrevista que presentem es va fer en un hotel parisenc abans-d'ahir a la tarda. Parla amb fluïdesa i passió, informa i reflexiona. La conversa va durar tres hores.

—**Us van detenir el 16 de maig de l'any passat als Alps.**

—Eren les set del matí i tenia cita per a fer els preparatius d'una operació al cap d'un quart. Em van detenir davant la porta.

—**El protocol gihadista obliga els hospitals a inscriure els pacients que hi acudeixen.**

—Jo vaig donar el nom de *Bruno Martí*.

—**Va ser una operació policíaca?**

—Sí, però momentània.

—**Es nota que Madrid us considera un símbol de la història d'ETA.**

—Pel poder mediàtic, la nostra lluita ve carregada d'històries que ells munten.

—**L'any passat, Espanya va demanar a França dues euroordres i dues extradicions. Què preveieu?**

—Un futur negre. L'actitud de l'estat espanyol amb mi és la mateixa que amb molts altres. Quan vaig ser a la presó, entre el 1996 i el 2000, van intentar implicar-me en els fets de Saragossa del 1987. I el cas és que no hi havia res.

—**Parleu de l'atemptat a la caserna de Saragossa (1987). Vós en aquell temps éreu al grup internacional d'ETA?**

—Exactament.

—**Alain Ortega, cap d'operacions dels Serveis d'Informació francesos, sosté que l'atac de Saragossa va ser perpetrat per l'escamot Argala i que tan sols el cap militar d'ETA tenia coneixement d'aquell grup.**

—En l'organització, de sempre –i això era una mesura de seguretat–, la mínima gent possible sabia qui eren els membres de cada comandament, què feien i on eren.

—**ETA hi va matar onze persones; cinc nens. Què us fa sentir, això? Ara ho veieu diferent?**

—A la distància les coses sempre es veuen d'una altra manera. A parer meu, la violència no ha estat mai cap objectiu per a l'organització, perquè era una organització política que feia lluita armada però com a instrument polític. L'ús de la violència no és mai cap objectiu. Qui la fa servir, i en aquest cas l'enemic, sap que pot haver-hi danys, i l'organització sempre va provar d'evitar-los. I això és molt difícil. Els danys insalvables són greus per a tothom. A mi això sempre m'ha preocupat i ho he sentit ben al fons. En segon lloc, ja que parlem de casernes, l'organització va deixar clar més d'una vegada durant la dècada del 1980 que no tan sols consideraria objectiu els guàrdies civils, sinó també les casernes. Va passar allò que va passar, i ningú no ho volia.

—**En aquesta dècada del 1980, ETA va fer un salt: els cotxes bomba. Més risc de danys col·laterals.**

—Sí.

—**Hi ha gent que diu que fou aleshores quan es va començar a accelerar la pèrdua del suport social a ETA, perquè també hi havia morts civils.**

—Més que no pas la gent, aquest és un dels arguments que fan servir els mitjans de comunicació.

—**En el cas de Saragossa, el 2002 es va recórrer novament a aquest mètode.**

—El muntatge complet es va preparar el 2001: el van dur al Tribunal Suprem i m'hi van implicar. No tenia cap garantia.

—**Quin objectiu teníeu?**

—Tenia dubtes sobre Lizarra-Garazi [1998-1999]: “Què collons ha passat, aquí?” La qüestió era com ho capgiràvem. Vaig tenir la sort que els militants de l’organització que vaig trobar i més persones de l’entorn de l’organització també treballaven en aquest sentit: cercar la manera perquè allò acabés en una negociació.

—**Què va passar a Lizarra-Garazi?**

—Jo creia que era un pas increïble: cerquem un front popular i el trobem. Aleshores sembla que el PNB no compleix i trenquem. Has de preparar el poble per a això. I no es va fer a Lizarra-Garazi ni tampoc el 2005.

—**Quina feina vau fer?**

—La meva primera feina fou a casa. Gerry Adams diu que els problemes de casa són més grans que els de fora. El 2005 vaig trobar-me’n, d’aquests problemes, perquè la lògica del 2005 no era la del 2002, el 2003 o el 2004. Era la d’un pas enrere enorme en la confrontació amb l’estat.

—**Vós vau tenir llibertat de moviments en el procés 2005-2006. Diuen que en aquella època teníeu diversos telèfons com a garantia.**

—El juny del 2005, quan érem a Ginebra, els del centre Henri Dunant ens van dir que teníem una cita amb Jesús Eguiguren la setmana següent. Hi havia una qüestió bàsica: com garantíem la nostra seguretat. En la sessió següent ens van donar dos números de telèfon. Jo no els vaig haver de fer servir. Hi havia cert suport perquè Suïssa, França i Espanya ho sabien.

—**El 21 de juny del 2005 hi va haver aquesta primera reunió a Ginebra. De quina manera hi vau participar?**

—Com a representant triat per ETA.

—**Formàveu part de la direcció d’ETA?**

—No, no, no.

—Un informe confidencial de la policia francesa no us considera ni tan sols etarra. Només representant.

—Ho diu així, sí, clarament.

—El primer contacte entre les dues delegacions va ser bo?

—L'objectiu del nostre grup era treballar en les conseqüències del conflicte i resoldre'l, amb totes les implicacions. Presoners, víctimes, arsenals, exiliats. És molt complex. Per arribar fins allà hi havia d'haver un consens: quina seria la declaració de l'organització i quina havia de fer Zapatero. Tot això s'havia de discutir: qui ho faria abans, en quins termes, com, quan, en quin context. Punt per punt. I es va debatre.

—La primera sèrie de reunions de Ginebra es va acabar el 14 de juliol de 2005. En vau sortir content?

—M'ho creia, veia que hi havia una oportunitat. Però una dirigent de l'organització em va dir una cosa que em va desmuntar aquesta creença abans d'anar-hi, perquè em vaig adonar que el plantejament que feia ella sobre la negociació i el que feia jo eren en dos extrems diferents. Em vaig adonar que havia passat alguna cosa a dins de l'organització.

—Quan va ser, aquesta reunió?

—Vam agafar el cotxe per anar a Ginebra la vigília de la reunió, i ja en teníem l'adreça. El fet és que jo vaig participar en aquests debats de la primera fase perquè precisament tenia interioritzada una visió concreta sobre la negociació, que també era interioritzada per la direcció de l'organització. Què va passar? En aquella època havien anat caient a poc a poc els militants de l'organització que havien pres aquelles decisions. Després hem sabut que la direcció era controlada de dalt a baix. No es tractava tan sols d'evitar un procés, sinó de provocar una implosió dins l'organització. Aquest era l'objectiu de la policia.

—A principi de desembre del 2005 vau assolir el pre-acord d'Oslo. En vau quedar satisfet?

—I tant que sí. Penso que la direcció no creia que nosaltres [els representants] aconseguíssim res. Aquesta va ser la primera sorpresa. Quan jo vaig arribar amb el paper, van dir: "Hòstia, s'ha aconseguit això?".

—**Però el febrer del 2006, ETA va introduir algunes modificacions a l'acord d'Oslo. Importants?**

—Eren matisos.

—**No éreu optimista?**

—No, però em demanava si podíem capgirar l'ambient.

—**ETA va declarar un alto-el-foc a final de març.**

—Perquè formava part d'aquesta dinàmica.

—**Zapatero va dir en la seva declaració del juny del 2006 que respectaria allò que decidissin els bascs. Això s'havia acordat a Oslo?**

—Sí. I també el comunicat d'alto-el-foc de l'organització. És cert que la declaració que es va decidir no va ser literalment la que va fer Zapatero. Allò que nosaltres vam acordar era molt clar. Senzillament, l'objectiu era dir que l'estat espanyol acceptaria allò que democràticament decidissin els bascs sobre el seu futur. I aquesta era la primera fase. La segona havia de començar després, amb agents i tècnics.

—**Quan parlàveu amb els agents bascs, què percebieu?**

—Que ho esperaven. També de l'esquerra *abertzale*, perquè es van fer alguns passos. Es proposava un esquema de dues taules i cadascuna tindria el seu desenvolupament.

—**La proposta d'Anoeta s'inscriu en aquell moment (14-11-2004).**

—Va tenir importància, però no tan sols al País Basc. Els agents internacionals també ho veien molt clar. Veien que això era més factible.

—**Si ETA havia de participar en el carril tècnic, per què va negociar la declaració de Zapatero?**

—Perquè la declaració era la clau per a activar aquestes dues taules, per obrir tots dos processos. La primera fase de les converses era

concretar tot això. Es va posar sobre la taula la segona fase per a parlar de coses concretes.

—Vau deixar la taula de diàleg a final de setembre del 2006. Va ser una decisió personal?

—Sí.

—Vau comunicar-ho als delegats a Madrid?

—Jo no els vaig dir res.

—Qui ho va fer?

—Henri Dunant. Els vaig dir que tenia problemes personals.

—També vau preparar el procés de diàleg d'Alger, el 1989, oi?

—Sí.

—Com a membre internacional d'ETA?

—Sí.

—Aquella va ser la primera taula oficial de diàleg. Quina diferència hi havia amb el procés del 2005-2006?

—A la taula d'Alger es volia discutir tot. El 2005 l'organització no es va presentar com a representant del poble, com sí que havia fet a Alger, i es volia deixar el futur en mans dels representants polítics del nostre país.

—Què vau fer a partir del 2007?

—La meua vida. En un poble del Pirineu francès: Durban-sur-Arizen. Hi estava integrat. Anava a fer esport gairebé cada matí, després a esmorzar, i després a ajudar els *baserritarra* del barri: anava a la muntanya a fer llenya, em dedicava a l'hort, feia la feina del *caserío*. M'hi avenia molt, amb ells.

—Què en sabien, de vós?

—No res.

—**Allí qui éreu, vós?**

—*Daniel Martin*. D'origen espanyol, resident a França i amb estudis a París.

—**No teníeu cap mena de relació amb l'esquerra *abertzale*?**

—No, no entrava a internet. Només tenia relació amb la meua família, de manera molt esporàdica.

—**Sentíeu a prop la policia?**

—Aleshores no.

—**Després de la ruptura de les converses el maig del 2007, l'esquerra *abertzale* va afanyar-se més a trobar la manera de canviar el rumb.**

—Ho vaig saber després, perquè rebia una visita en què em passaven tot un any d'informació, en un USB: articles de diaris, informes de l'esquerra *abertzale*...

—**S'havia de fer el canvi?**

—Sí, i tant.

—**Van demanar-vos cap aportació?**

—No. I si me n'haguessin demanat, hauria dit que no.

—**Entre el 2011 i el 2013 vau ser a Oslo, després del cessament de l'activitat armada d'ETA, en el seu equip de representants.**

—Al principi no em venia gens de gust.

—**Com és que hi vau anar?**

—Ho demanaven organitzacions internacionals no governamentals, perquè per a ells era una mena de garantia. Els governs implicats també van dir que volien algú amb trajectòria. Per això em van convèncer. Des de bon començament, la meua preocupació era si els representants de l'organització que em trobaria allí haurien canviat el xip o continuarien encara amb l'esquema militarista. Aleshores em van dir que eren militants que havien emprès el canvi d'estratègia del

2009. I vaig dir, d'acord.

—ETA va anunciar el 20 d'octubre del 2011 el cessament definitiu de la seva activitat armada. Quan us van demanar que anéssiu a Oslo?

—Dos mesos o tres abans. Em van dir que hi havia contactes a Madrid, a través d'Henri Dunant. Que es volia elaborar un full de ruta sobre el conflicte i que hi hauria una conferència d'Aiete.

—Com vau anar fins a Oslo?

—Em van citar en un poblet de l'Arieja. Em va venir a cercar un membre d'Henri Dunant, un tal James, que jo coneixia, i vam entrar en un cotxe diplomàtic [noruec]. Fins a París. Allà ens van dur a l'ambaixada de Noruega, hi vam dormir, i l'endemà vam agafar el mateix cotxe i vam arribar a l'hotel on hi havia en David [Pla] i la Iratxe [Sorzabal]. Coneixia l'hotel, era l'hotel on havíem arribat a l'acord. És en un poble a una hora i poc d'Oslo.

—El març del 2012 s'havien de fer eleccions al congrés espanyol, però a l'estiu Zapatero va decidir d'avançar-les al novembre del 2011.

—Mig any hauria donat joc. Jo crec que la taula d'Oslo hauria anat endavant.

—Quin ambient hi havia a Oslo?

—Ningú no entenia l'actitud dels espanyols. Deien que havien estat en mil conflictes i que no havien conegut mai una actitud semblant.

—El vostre equip va ser permanentment a Noruega des del 2011 fins a principi de 2013?

—Allà vam ser, sí. A Oslo.

—Fins quan, exactament?

—Jo, fins al febrer del 2013. Els altres dos membres se'n van anar una mica abans, no sé exactament quan.

—**Com en vau marxar?**

—Han dit que en vam ser expulsats. Així ho han venut alguns. Jo vaig sortir de Noruega amb avió amb passaport diplomàtic i em van dur al lloc que jo havia demanat. Una manera estranya de ser expulsat, no?

—**On vau anar? A França?**

—A Durban d'Arisa una altra vegada. Hi vaig arribar de nit. Nevava. Hi havia gent que m'esperava, en una taula, per sopar. Els havia dit que me n'anava un any a París fent-hi uns estudis. No seguien la premsa i no hi havia cap perill.

—**I una altra vegada treballant de *baserritarra*?**

—Sí.

—**París us tornarà a jutjar l'any vinent pels processos de 2005-2006 i 2011-2013.**

—Negociar la pau és un delicte terrorista? No té gens de sentit, l'acusació. A més, hi ha proves que canvien. No en donaré detalls.

—**París està a disposició de Madrid?**

—Sí.

—**Euskadi Nord ha treballat per tenir influència a París?**

—S'hi ha fet molta feina, no tan sols en el procés de desarmament. El nord és petit, només té 300.000 habitants. Però pot ser un exemple per a qualsevol conflicte mundial. S'ha de continuar treballant en el dia a dia, i s'ha de continuar tustant les portes de París, fent xarxa. És una feina contínua. És el que tenim pendent a l'estat espanyol.

—**3 de maig de 2018. Dia de la dissolució d'ETA. Per què vau llegir la declaració?**

—Perquè m'ho van demanar. Quan mirava al meu voltant, veia que desgraciadament no quedaven gaires membres antics. Perquè els havien mort o perquè s'havien mort. Ells tenien una trajectòria més àmplia i profunda que la meva. Però vaig dir que sí perquè vaig pensar que les coses es tancarien com calia.

—**Què vau sentir en llegir la declaració? Era el final de la història d'ETA.**

—Aquell moment va ser molt important en la lluita pels drets del nostre poble. Però no va ser cap final de res. Es va veure que encara hi havia moltes coses a fer i que ens corresponia a tots de fer-les. El subjecte és el poble.

.....

BERRIA (16-12-2020), euskera, versió llarga:

<https://www.berria.eus/albisteak/191232/delitu-terrorista-al-da-bakea-negoziatzea-ez-du-zentzurik.htm>

Video (11 minuts, euskera):

https://www.youtube.com/watch?v=Jtfl2KxZ1u4&feature=emb_logo
